

Krystian Nowak

Nowodworce, gm. Wasilków, woj. białostockie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 12, 16-17

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

metrów /obie jamy nie rozkopane do końca/, głębokie około 70 cm, wypełnione w dużym stopniu węglami drzewnymi i popiołem. Blisko jednego z tych obiektów znajdował się rowek, długi na kilka metrów /wchodzący dalej w nieprzebadaną część stanowiska/, wypełniony piaskiem o innym zabarwieniu niż w otaczającej go warstwie. Szerokość tego rowka ok. 30 cm. Funkcja jego na razie niewyjaśniona, może stanowił on pozostałość po jakiejś zasłonie od wiatru.

Natrafiono ponadto na rząd 9 palenisk, przy czym nie wszystkie zostały odkopane w całości. Niektóre z nich były obłożone kamieniami, inne nie posiadały żadnej obstawy. Dwa paleniska były duże i głębokie około 1 m z dużą ilością węgla drzewnych.

Zabytków ruchomych nie znaleziono wiele, jednakże uzyskano kilka ciekawych rdzeni, wśród nich jednopiętowe do odbijania regularnych wiórów mikrolitycznych, dalej dwupiętowe i o zmiennej orientacji. Ponadto wystąpiło kilka różnych rodzajów drapaczy, mniej skrobaczy i pojedyncze inne formy narzędzi. Do wyrobu narzędzi używano surowca czekoladowego oraz narzutowego-bałtyckiego.

Osada jest jednym z nielicznych stanowisk na terenie Polski środkowej, nie posiadających domieszek innych kultur. Stanowisko leży w bezpośrednim sąsiedztwie terenu, który do ostatnich niemal lat był terenem bagiennym, co stwarza duże nadzieje na uzyskanie materiałów organicznych i możliwości datowania palinologicznego. Niestety stanowisko jest częściowo zniszczone przez wybieranie piasku przez miejscową ludność.

Badania będą kontynuowane.

Materiały znajdują się w MAiE w Łodzi.

NOWODWORCE, gm. Wasilków
woj. białostockie
Stanowisko 1

Konserwator Zabytków
Archeologicznych
w Białymstoku

Badania prowadził mgr Krystian Nowak, finansował WKZ w Białymstoku. Drugi sezon badań. Stanowisko wydmowe wielokulturowe, obozowiska schyłkowo paleolityczne, mezolityczne i neolityczne.

Objęto badaniami wykop I i III oraz założono wykop IV będący wykopem torfowym i zarazem przedłużeniem wykopu I w kierunku północnym.

Wykop I /55 m²/ potwierdził obserwacje zeszłoroczne. Na całym obszarze 10 cm nad serią warstwowanych piasków rzecznych leży gleba o charakterze inicjalnym /brak wyraźnego poziomu iluwialnego/. W glebie tej wystąpiła krzemienica oznaczona jako poziom dolny. Kontynuowano eksplorację krzemienicy, a z zabytków charakterystycznych wystąpił jedynie

fragment smukłego rdzenia dwupiętowego oraz 20 niecharakterystycznych zabytków krzemiennych.

Poziom górny jest trudny do scharakteryzowania kulturowego. Leży on głównie w poziomie słabego iluwium niezachowanej do dzisiaj gleby i wystąpiły w nim: długie wióry /6 x 1,5 cm/, 9 rdzeni jednopiętowych, półtylczak janisławicki, 3 wkładki retuszowane, 4 fr. zbrojników, trapez, półtylczak, mały trójkąt, 2 rylce jedyne, rylce klinowate, 2 skrobacze, drapacz ostrołukowy i rylczaki. Powyższe zabytki wystąpiły głównie w południowo-wschodniej części wykopu i jeżeli uwzględnimy badania zeszłoroczne to świadczyć to może o przemieszaniu kulturowym.

Wykop III /40 m²/ całkowicie potwierdził obserwacje zeszłoroczne. Kulturę janisławicką dokumentują: 2 rdzenie jednopiętowe, 3 półtylczaki janisławickie, duży trójkąt janisławicki, 3 fr. zbrojników, 1 fr. trójkąta, trapez oraz rylce jedyne i klinowate, 3 skrobacze, rylcowce i rylczaki. Ceramika wystąpiła w postaci małych okruchów w mniejszych ilościach niż rok temu. Dalej otwarty pozostaje problem synchronizacji wykopu III z I.

Wykop IV. Przebadano 20 m² do głębokości 1,80 m od powierzchni. Wykop ten ma dobrą sytuację stratygraficzną, i tak nie licząc współczesnego torfu wyróżniono 3 gleby ze słabo lub bardzo słabo wykształconym iluwium. Dolny poziom glebowy wiązać można /co wymaga jednak dalszego sprawdzenia/ z dolnym poziomem w wykopie I. W wykopie IV w tym poziomie nie wystąpiły zabytki, a w całym wystąpiło ich bardzo mało. Z charakterystycznych można tu wymienić: fr. dużego tyliczaka /3 x 1 cm/, fr. trójkąta, 3 rylce jedyne, węglowy smukły oraz jeden klinowaty, 3 rdzenie jednopiętowe oraz jeden charakterystyczny fr. późnej ceramiki typu leśnego. Zabytki, jak również zbyt mała powierzchnia wykopu, nie pozwalają zsynchronizować ich z jedną z górnych gleb a także doszukiwać się homogeniczności całego zespołu.

Badania będą kontynuowane.

NOWY DWOREK, gm. Swiebodzin
woj. zielonogórskie
Stanowisko 7

patrz
wczesne średniowiecze

NOWY MŁYN, gm. Mirzec
woj. kieleckie
Stanowisko "Rydno"

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materialnej PAN
w Warszawie
Zakład Epoki Kamienia

Badania prowadził prof. dr Romuald Schild
/autor sprawozdania/ oraz mgr mgr Halina
Królik i Maria Marczak. Finansował IHKM PAN.
Trzeci sezon po przerwie od 1961 r. Kopalnia,
stanowiska przetwórcze i osadnictwo związane
z eksploatacją hematytu /ochry/ z późnego paleo-
litu, mezolitu i neolitu.